

Pensioenen wereldwijd

Auteur(s):

Eichholtz, P.M.A.

*De auteur is verbonden aan het Limburg Institute of Financial Economics van de Rijksuniversiteit Limburg.***Verschenen in:**

ESB, 81e jaargang, nr. 4055, pagina 389, 24 april 1996

Rubriek:

Boekbespreking

Trefwoord(en):

pensioenen, boekbesprekingen

De Wereldbank heeft een studie uitgebracht over de omvang en de gevolgen van de vergrijzing in verschillende delen van de wereld. Hoewel de studie zich voor een groot deel richt op ontwikkelingslanden, staat er ook veel leerzaams in voor Nederland¹.

Toenemende druk op de oudedagsvoorziening is een fenomeen dat zich niet beperkt tot Nederland. Langere levensverwachtingen en afnemende geboortecijfers leiden wereldwijd tot een groter aandeel van ouderen in de totale bevolking. Voor minder ontwikkelde economieën is dit een veel groter probleem dan voor geïndustrialiseerde landen. Door de sterke verspreiding van de medische kennis en de snel afnemende gezinsgroottes vergrijzen de minder ontwikkelde landen veel sneller dan de geïndustrialiseerde landen. Ontwikkelingslanden zullen demografisch gezien dan ook al oud zijn bij relatief lage per capita inkomens.

De kosten van pensioenen zullen hierdoor wereldwijd sterk toenemen. In de OESO-landen wordt nu gemiddeld ongeveer 9% van het bruto nationaal product uitgegeven aan de pensioenvoorziening maar dat zal tegen 2030 gestegen zijn tot ongeveer 17%. Voor Azië en Latijns-Amerika, waar nu 2 à 3% van het bruto nationaal product wordt besteed aan pensioenen, zal dat rond 2030 6 à 12% zijn. Deze ontwikkelingen zullen zorgen voor een toenemende druk op de economie. Overheden zien zich geconfronteerd met de vraag hoe ze hieraan het hoofd moeten bieden.

De Wereldbank heeft over deze problemen een uitstekend boek gepubliceerd: *Averting the old age crisis*. Dit boek biedt een schat aan informatie over pensioenen en pensioensystemen en hoewel het zich voor een groot deel richt op ontwikkelingslanden, staat er ook veel leerzaams in voor Nederland. De auteurs onderscheiden drie doelstellingen voor pensioensystemen: het bevorderen van besparingen het herverdelen van inkomen van rijk naar arm en het verschaffen van verzekering tegen de kans dat recessies, slechte investeringen of inflatie de waarde van opgespaarde pensioengelden verminderen. Om deze doelstellingen te bereiken bevelen de auteurs een driepijler systeem aan: ten eerste een voor iedereen gelijk basispensioen op basis van het omslagstelsel; ten tweede een verplicht aanvullend pensioen op basis van kapitaaldekking; en ten derde bijverzekering op vrijwillige en persoonlijk basis. Het Nederlandse pensioenstelsel heeft veel weg van dit ideale systeem, hoewel er voor Nederlanders in principe geen wettelijke verplichting is om een aanvullende pensioenverzekering af te sluiten. De pensioenproblemen zijn in Nederland dan ook minder acuut dan in veel van de ons omringende landen.

Toch kent ook het Nederlandse systeem zijn minpunten. De auteurs formuleren een aantal criteria waaraan pensioensystemen moeten voldoen om ook op de lange termijn goede resultaten te leveren. Een belangrijk punt daarbij is transparantie, en Nederland doet het wat dat betreft niet goed. Nederlandse burgers zijn over het algemeen slecht geïnformeerd over hun pensioen. Dit geldt met name voor hun aanvullende pensioen, hetgeen te wijten is aan het ontbreken van een publicatieplicht voor pensioenfondsen.

Het boek bespreekt ook een aantal mythen rond pensioensystemen. Zo leeft vrij algemeen het idee dat alleen de overheid bescherming kan bieden tegen het risico van inflatie. De ervaring leert echter dat overheden in vrijwel alle landen bezuinigen op hun publieke pensioensystemen door de aanpassing aan de inflatie nu en dan over te slaan. Zo wordt inflatierisico vervangen door politiek risico. Voor landen met een hoog inflatierisico kunnen de pensioentoezeggingen beter worden beschermd door pensioengelden internationaal en in zakelijke waarden te beleggen.

Een andere mythe is het idee dat ouderen arm zijn en daarom extra bescherming van de overheid nodig hebben. In de meeste landen zijn jonge volwassenen armer dan ouderen, en dat geldt vooral voor jonge volwassenen met kinderen. Pensioensystemen die vooral gebaseerd zijn op inkomensoverdrachten van jong naar oud kunnen dan ook tot ongewenste welvaartseffecten leiden.

Het boek wordt afgesloten met een aantal 'issue briefs', waarin belangrijke aspecten van pensioensystemen kort worden toegelicht. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat schaalvoordelen voor pensioenfondsen bestaan, maar dat ze voor een volwassen pensioensysteem als dat van de VS bij fondsgroottes vanaf 100 mln dollar niet meer gelden. Een andere interessante 'issue brief' gaat in op de vraag hoe met het probleem van risicoselectie kan worden omgegaan indien pensioenverzekering meer aan de markt wordt overgelaten.

Ten slotte heeft het boek een appendix met uitgebreid cijfermateriaal over demografische en economische ontwikkelingen en over pensioensystemen. Voor mensen die daaraan niet genoeg hebben, heeft de Wereldbank een 'Technical annex' gepubliceerd op diskette, die geheel gevuld is met statistische informatie.

---

1 Wereldbank, *Averting the old age crisis; policies to protect the old and promote growth*, World Bank Policy Research Report, Oxford University Press, 1994, en: The World Bank, *Averting the old age crisis; Technical annex*, 1994.

Copyright © 1996 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)